

**MINISTERUL MEDIULUI
AGENȚIA NAȚIONALĂ DE REGLEMENTARE A ACTIVITĂȚILOR
NUCLEARE ȘI RADIOLOGICE**

**RAPORT
CU PRIVIRE LA IMPLEMENTAREA
Legii nr. 132/2012 privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și
radiologice
pentru anul 2023**

Chișinău 2024

În scopul realizării obiectivului general al Legii nr. 132/2012 privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice (Legea nr. 132/2012), în corespundere cu Articolul 1. *Obiectul legii „desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice în scopuri exclusiv pașnice, cu respectarea obligațiilor ce decurg din tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte”*, Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice (ANRANR), de la momentul creării sale (a. 2007), a asigurat procesele conexe elaborării cadrului normativ, reglementarea activităților nucleare și radiologice, monitorizarea și realizarea îndeplinirii regimului de garanții nucleare, desfășurării activităților radiologice și nucleare, a managementului deșeurilor radioactive și a angajamentelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

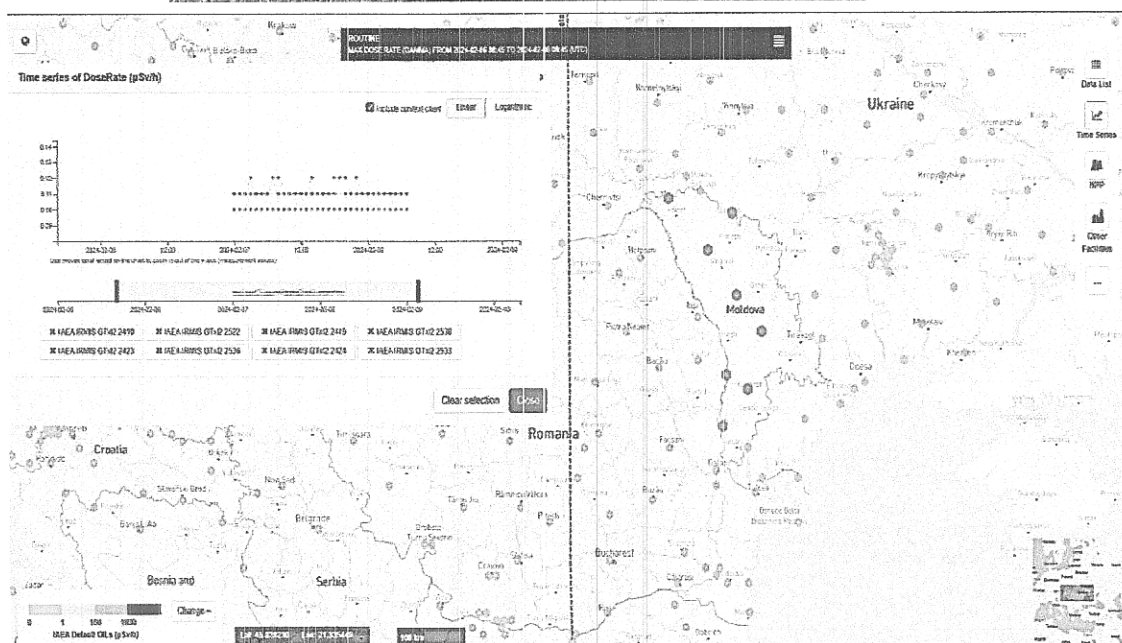
În acest sens, a fost asigurată implementarea garanțiilor nucleare în corespundere cu cerințele Protocolului privind Cantitățile Mici de Material Nuclear (SQP) și a Protocolului Adițional la Acordul de Garanții Nucleare între Republica Moldova și Agenția Internațională pentru Energia Atomică (AIEA) în raport cu **Tratatul privind neproliferarea armelor nucleare**, prin evidența materialului nuclear de pe teritoriul Republicii Moldova, elaborarea și prezentarea la AIEA a rapoartelor privind deținerea materialului nuclear (Protocolul SQP) (1 raport anual și 4 trimestriale), precum și a rapoartelor ce țin de importul/exportul materialului nuclear și a materialelor de dublă destinație care pot fi folosite în scopuri proliferării tehnologiilor nucleare (conform prevederilor la Protocolului Adițional). Suplimentar la aceasta, ANRANR a asigurat realizarea prevederilor Convenției Comune asupra gospodăririi în siguranță a combustibilului uzat și asupra gospodăririi în siguranță a deșeurilor radioactive. Astfel, a fost realizată reglementarea desfășurării activităților în domeniul managementului deșeurilor radioactive, supravegherea și controlul de stat în vederea verificării conformării prevederilor legislației privind desfășurarea în siguranță a activității radiologice la ÎSDS „Obiectele Speciale nr. 5101, 5102”, cu indicarea recomandărilor și stabilirea termenilor de realizare a neconformităților depistate și s-a realizat monitorizarea și raportarea la nivel național, privind implementarea *Strategiei naționale privind managementul deșeurilor radioactive pentru anii 2017–2026 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia*, aprobată prin Legea nr. 68 din 13.04.2017.

În scopul implementării prevederilor **Convenției privind securitatea nucleară**, în special de stabilire și menținere a unui cadru legislativ racordat la standardele internaționale privind infrastructura guvernamentală și juridică, orientată spre reglementarea eficientă a securității instalațiilor nucleare, în procesul de autorizare, a fost evaluată existența planurilor de securitate la obiectivele nucleare/radiologice, a procedurilor corespunzătoare de amplasare, proiectare, construcție și exploatare a acestora. La acest compartiment, în anul 2023 a fost prezentat în plenumul AIEA al 6-lea Raport național în cadrul sesiunii a opta și a noua (sesiuni consolidate) de raportare a statelor părți. Raportul național a fost prezentat de către Directorul ANRANR, dl Ionel Bălan în cadrul Grupului nr. 3 în următoare componentă: Africa de Sud, Austria, Argentina, Cipru, Islanda, Italia, Republica Populară Chineză, Luxemburg, Tailanda, Suedia, Republica Plurinațională Bolivia și Nigeria.

Statele participante au remarcat progrese semnificative (în special în procesul de îmbunătățire a cadrului de reglementare) în comparație cu situația expusă la ședința precedentă din 2017, însă constată îngrijorări privind finanțarea neadecvată a activității autorității de reglementare și vulnerabilități în procesul de recrutare și motivare a experților în funcțiile vacante care poate afecta procesul de reglementare eficientă.

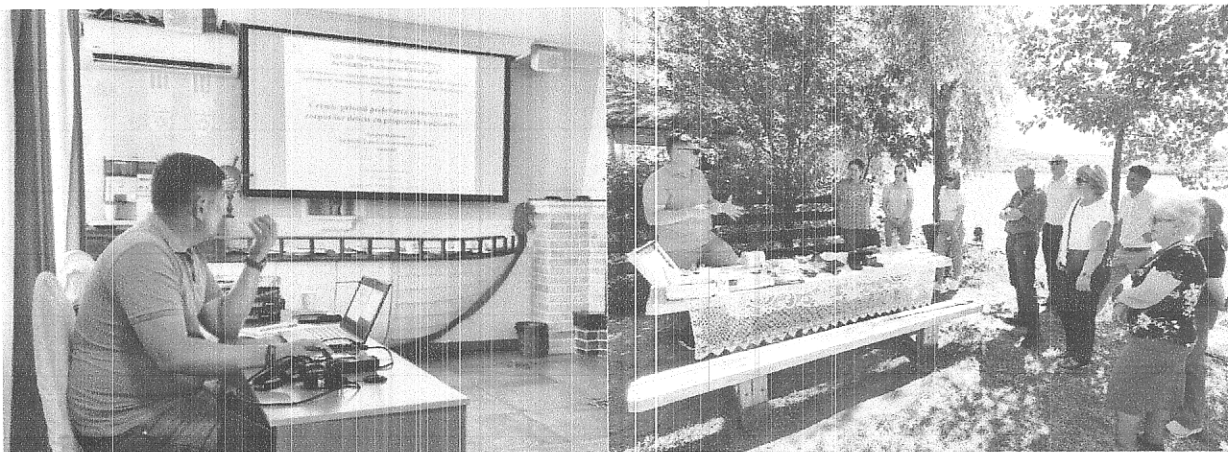
În scopul implementării prevederilor **Convenției privind protecția fizică a materialelor nucleare și a Amendamentului la aceasta**, și anume - a cerințelor de protecție fizică pentru instalațiile și materialele nucleare în utilizare, depozitare și transportare și la nivel național, ANRANR a evaluat și emis Autorizații parțiale de transportare și depozitare a acestora. De asemenea, au fost întreprinse acțiuni de control și supraveghere de stat a implementării legislației privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare/radiologice în contextul respectării cerințelor de protecție fizică a materialelor nucleare în timpul utilizării, depozitării/stocării și transportării acestora prin emiterea prescripțiilor cu privire la lichidarea neajunsurilor în domeniul asigurării protecției fizice la unele obiective din țară (IMSP - Institutul Oncologic).

În scopul fortificării capacităților de informare precoce în cazurile de urgențe radiologice, prin intermediul AIEA, în a.2023 au fost amplasate în diferite regiuni ale țării 8 stații automatizate de monitorizare a fondului ambiental gama de tip "IRMIS", prin intermediul cărora, Republica Moldova are posibilitatea de a monitoriza situația radiologică pe propriul teritoriu cât și al oricărui alt stat membru al AIEA.

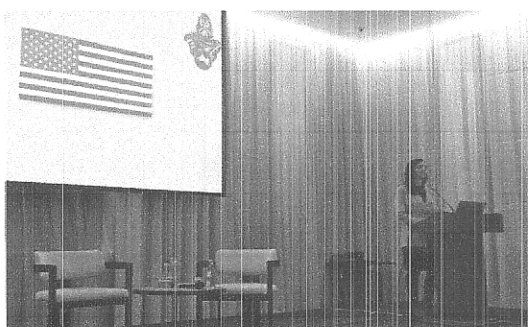

Întru sporirea capacităților de reacție rapidă în condițiile unor amenințări de securitate, atacuri cibernetice, război electronic, hibrid, amenințări chimice, biologice, radiologice, colaboratori ai ANRANR au organizat și participat la următoarele activități:

- Atelierului cu aplicație practică în domeniul fortificării expertizei nucleare și managementului locului evenimentului cu implicarea materialelor radioactive cu invitarea reprezentanților Inspectoratului general Poliție de Frontieră, Serviciului Vamal, Inspectoratului general al Poliției și Serviciului de Securitate.

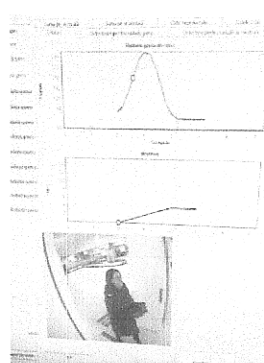
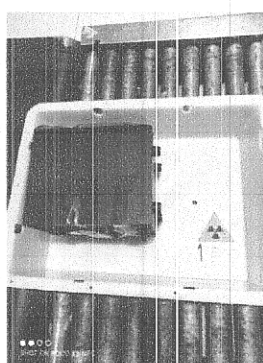

- În cooperare cu Ambasada SUA a fost organizat Exercițiului de Stat Major inter-regional în domeniul securității nucleare și preîntâmpinării proliferării armelor de distrugere în masă, cu genericul "Burebista – 2023, Detecția materialelor nucleare și radioactive prin Informare, Diseminare și Analiza Riscului", din 07-09 noiembrie 2023, la Chișinău. În cadrul exercițiului dat au participat circa 40 de reprezentanți ai 7 state din Europa de Est și Caucaz, printre care și reprezentanții autorităților cu atribuții în realizarea prevederilor Legii nr. 132/2012 din Republica Moldova;

- Exercițiului organizat de Comisia Europeană și Interpol, desfășurat în perioada 10 - 12 octombrie 2023 în Chișinău.

În contextul realizării activităților conexe unui răspuns coordonat la cazurile de trafic ilicit al materialelor radioactive, în perioada februarie a.c. ANRANR a realizat un răspuns operativ la cazul real de tentativă de trafic ilicit al materialelor radioactive la Aeroportul Internațional Chișinău. În cadrul reacționării, s-au efectuat caracterizări, identificări și documentări la locul evenimentului a materialului radioactiv, cât și (în baza Ordonanței Direcției Urmărire Penală a Serviciului Vamal) a fost efectuată expertiza tehnico-legală nucleară a materialului sechestrat cu eliberarea Constatării de expertiză nucleară.

Totodată, funcționarii ANRANR au participat la un șir de întruniri/ateliere de lucru pe domeniul reglementării activităților cu surse de radiații ionizante:

- Reuniunea de coordonare regional în cadrul proiectului AIEA RER9155 „Îmbunătățirea infrastructurii de reglementare și metrologice pentru asigurarea radioprotecției în cazul NORM – materialelor radioactive de proveniență naturală”, în or. Bratislava, Slovacia, 15-17 noiembrie 2023;

- Reuniunea tehnică „Privind Misiunile Serviciului Internațional de Consultanță în Securitate Nucleară”, în or. Viena, Austria, 23-25 octombrie 2023;

- Atelierul de lucru regional „Exercițiul privind răspunsul la evenimente de furt al surselor radioactive de la obiectivele radiologice medicale”, în or. Iași, România, 25-27 septembrie 2023;

- Atelier regional privind Implementarea standardelor de siguranță AIEA privind protecția la radiații în expunerea medicală, Tașkent, Republica Uzbekistan, 18 - 22 septembrie 2023;

- Atelierul Interregional „Implementarea Sistemelor BOSS de dispunere finală a surselor radioactive uzate”, în or. Kuala Lumpur, Malaysia, 04-15 septembrie 2023;

- Atelierul Regional de Lucru privind Legislația Nucleară, în or. Bar, Montenegro, 04-08 septembrie 2023 și în or. Dușanbe, Tajukistan;

- Al 3-lea Atelier regional cu genericul „Amenințări regionale emergente și potențiale ale materialelor nucleare și radiologice aflate în afara controlului de reglementare”, în or. Tbilisi, Georgia, 26-28 iunie 2023;

- „Întrunirea Black Sea Women in Nuclear și a 3-ia Întrunire a Inițiativei SUA”, în or. Tbilisi, Georgia, 8-12 mai 2023;

În scopul realizării angajamentelor internaționale, în perioada 25-29 septembrie 2023, ANRANR în comun cu reprezentanții misiunii diplomatice a Ambasadei Republicii Moldova la Viena, a participat la cea de-a 67-a sesiuni a Conferinței Generale (CG) a AIEA, desfășurată la Viena, Austria.

În cadrul CG, s-a participat la un șir de întruniri bilaterale, printre care cu Șeful Protocolului din cadrul Organizației Tratatului de Interzicere Completă a Testelor Nucleare (CTBTO). S-a atras atenția privind necesitatea creării de urgență în Republica Moldova a unui Centru de Date CTBTO, în contextul în care în Europa doar Moldova și încă o țară din Europa nu au stabilit un asemenea Centru de Date.

În acest sens, a fost completat și transmis către CTBTO, Formularul de Desemnare și Chestionarul pentru Centrul Național de Date și Utilizatori Autorizați (prin intermediul Ambasadei Republicii Moldova la Viena), iar ca urmare, în data de 04.10.2023, a fost stabilit Centrul menționat în Republica Moldova.

Întru implementarea Articolelor 6, 11, 12, a Capitolelor IV, V și VII a Legii nr. 132/2012 în scopul desfășurării în siguranță a activităților nucleare și radiologice în scopuri exclusiv pașnice, cu respectarea obligațiilor internaționale, ANRANR a stabilit în Planul său de activitate pentru a. 2023, **4 obiective de bază:**

Obiectivul nr. 1. Asigurarea unui cadru normativ adecvat în domeniul reglementării activităților nucleare și radiologice;

Obiectivul nr.2. Asigurarea protecției și securității personalului, populației și mediului ambiant de la impactul negativ al radiațiilor ionizante;

Obiectivul nr.3. Consolidarea capacităților de reglementare a activităților nucleare și radiologice prin evidența strictă a surselor de radiație ionizante;

Obiectivul nr.4. Asigurarea și monitorizarea condițiilor de îndeplinire a garanțiilor nucleare, a managementului în condiții de siguranță a deșeurilor radioactive, a angajamentelor internaționale.

Astfel, întru executarea prevederilor obiectivului nr. 1 și a poziției 12.30 din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 90 /2023, de către ANRANR a fost elaborat și promovat la Guvern, **Regulamentul privind monitorizarea radiologică a materialelor metalice reciclabile pe întregul ciclu de colectare, comercializare și procesare**, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 698 din 20.09.2023, iar în scopul reglementării activităților de prim răspuns în situații de urgență nucleară sau radiologică a fost definitivat în cadrul Grupului de lucru (creat de Inspectoratul General Situații de Urgență - IGSU) conceptul **Planului național**

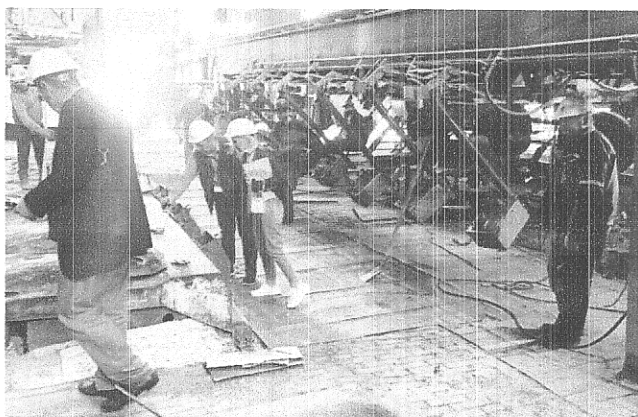
de contingență la urgențe radiologice sau nucleare, care la moment se află la faza de evaluare și avizare în cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

ACTIVITĂȚI DE EVALUARE ȘI AUTORIZARE

Obiectivul nr. 2 a fost realizat prin activitatea de autorizare a activităților radiologice și nucleare în baza procedurilor stabilite de Articolele 19-22 a Legii nr. 132/2012; Legii nr. 289/2022 cu privire la cerințele de bază în securitatea radiologică (Legea nr. 289/2022), Legii nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător și HG nr. 727/2014 cu privire la autorizarea activităților nucleare și radiologice.

În total în a. 2023 au fost recepționate 868 notificări cu cereri, din care prin platforma SIA GEAP au fost recepționate 383 notificări privind eliberarea actelor permissive din care au fost aprobate și eliberate 348 actele permissive solicitate. Restul dosarelor (485) pentru autorizare au fost depuse prin e-mail sau pe suport de hârtie. Majoritatea dosarelor depuse au fost evaluate inclusiv prin delegarea în teritoriu la obiectivele radiologice în scopul evaluării condițiilor de asigurare a securității radiologice sau nucleare cu perfectarea actelor de evaluare.

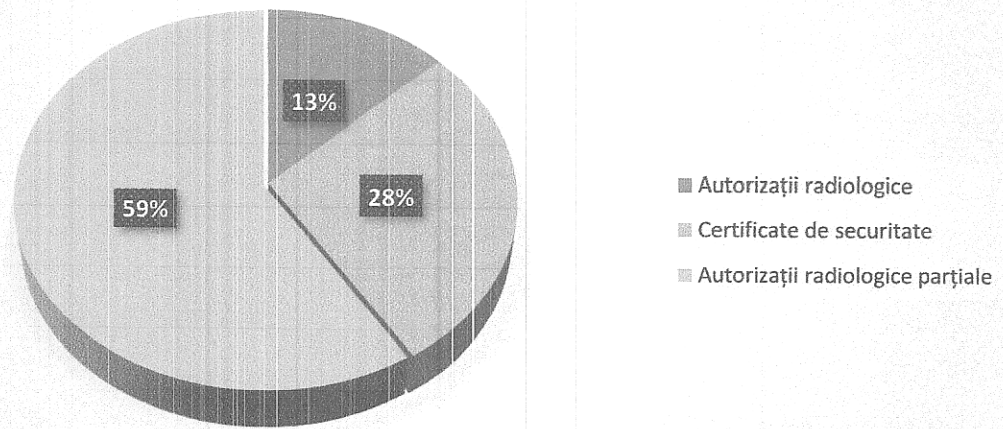
În total au fost eliberate 114 Autorizații radiologice pentru diferite genuri de activitate și 253 Certificate de Securitate pentru instalații cu surse de radiație ionizantă, inclusiv prin autorizarea agentului economic din raioanele din stânga Nistrului - SA de tip deschis “Uzina Metalurgică Moldovenească” pentru genul de activitate “Exploatarea surselor de radiații ionizante în industrie și păstrarea temporară a surselor radioactive”.

Totodată, au fost reperfectate 28 Autorizații radiologice și 61 Certificate de Securitate, cauza fiind modificarea datelor din conținutul autorizației (schimbarea sediului, extinderea domeniului de activitate, schimbarea persoanei responsabile de radioprotecție, etc.)

Rezultatele eliberării și structura Actelor permissive pentru a. 2023, comparativ cu a. 2022 și pe întreaga perioadă de activitate (2008 - 2023) este prezentată în Tabelul 1 din Anexa 1.

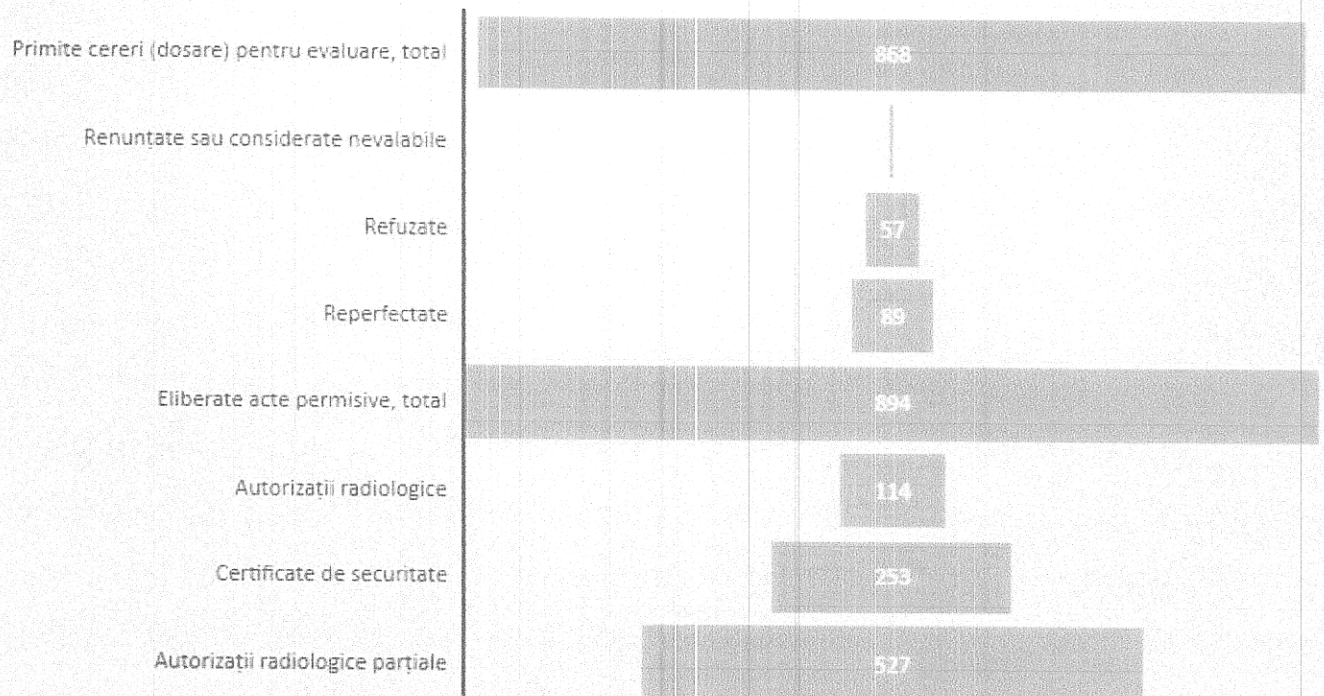
Cota parte acte permise eliberate a. 2023

Pe parcursul anului 2023, de către efectivul SEA au fost expediate către solicitanții actelor permise 485 scrisori (exceptând cele diseminate în format electronic) privind informarea și consultarea referitor la procesul și rezultatul evaluărilor sau notificărilor. Au fost oferite circa 1200 de consultații agenților economici referitor la procedura de autorizare.

Totodată, au fost perfectate și amplasate lunar pe pagina Web a ANRANR (https://anranr.gov.md/ro/post/show/autorizatii_radiologice), rapoartele privind lista deținătorilor Autorizațiilor radiologice, lista titularilor Certificatului de Securitate și alte informații relevante.

Numărul total al actelor permise eliberate a. 2023

Din 485 de dosare evaluate pentru eliberarea actelor permise - 199 de dosare au fost susținute cu delegarea în teritoriu în scopul evaluării obiectivelor radiologice în teren. În baza acestor evaluări au fost perfectate și prezentate solicitanților acte de evaluare cu indicarea recomandărilor și termenilor de înlăturare a neconformităților depistate. Din motivele nerespectării de către solicitanți a procedurii/condițiilor de

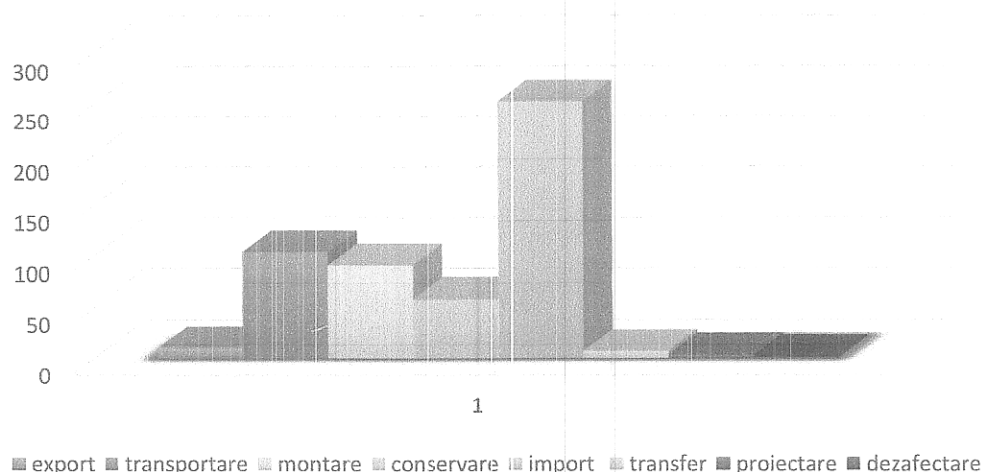
autorizare (neînălțurarea neconformităților depistate în urma efectuării evaluării) 57 seturi de documente au fost respinse.

Din 199 de instituții evaluate în teren, 54 – sunt subordonate direct Ministerului Sănătății, 132 - sunt instituții medicale private și 13 – alte instituții.

Pentru eliberarea Autorizațiilor radiologice parțiale au fost evaluate 527 solicitări, ca urmare au fost eliberate 527 autorizații parțiale (pentru realizarea unei faze), dintre care:

- Autorizații radiologice parțiale de export – 10;
- Autorizații radiologice parțiale de transportare – 104;
- Autorizații radiologice parțiale de proiectare – 3;
- Autorizații radiologice parțiale de montare – 91;
- Autorizații radiologice parțiale de conservare – 58;
- Autorizații radiologice parțiale de transfer – 7;
- Autorizații radiologice parțiale de dezafectare – 1;
- Autorizații radiologice parțiale de import -- 253.

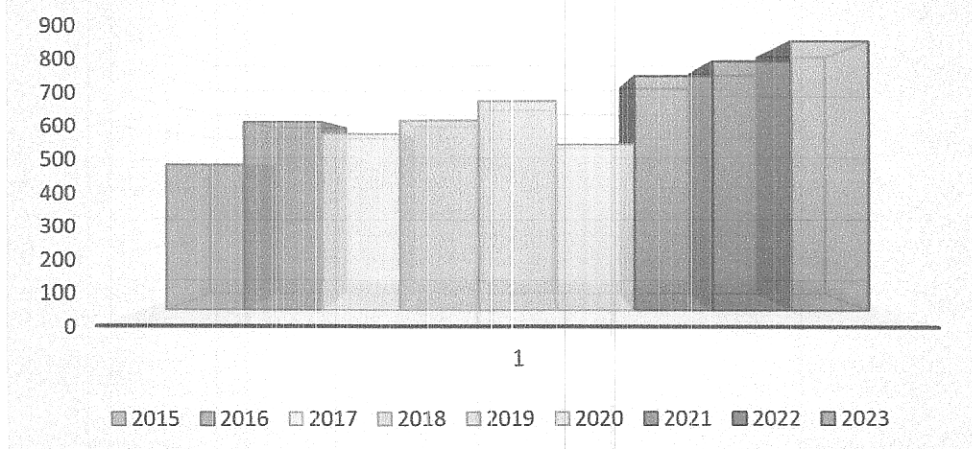
Autorizații Radiologice Parțiale eliberate a. 2023

În legătură cu decontarea instalațiilor cu SRI, la solicitarea operatorului a fost luată decizia privind renunțarea la 6 Autorizații radiologice și Certificate de Securitate. În anul 2023 la 90 agenți economici a expirat termenul de valabilitate pentru Autorizații radiologice.

Datele privind entitățile autorizate, actele permissive eliberate, retrase, suspendate sau nevalabile sunt lunar actualizate pe pagina Web anranr.gov.md.

Dinamica actelor permissive eliberate

Totodată, pe parcursul anului 2023, la efectuarea evaluării obiectivelor radiologice în teren a fost verificată securitatea fizică la următoarele obiectivele nucleare și radiologice și anume:

- Inspectoratul General al Poliției de Frontieră al MAI;
- IMSP Spitalul Clinic Republican “Timofei Moșneaga”;
- SA de tip deschis “Uzina Metalurgică Moldovenească”;
- IP „Institutul Național de Metrologie”;
- ÎCS ”Health Forever International” SRL;
- IMSP ”Institutul Oncologic”.

A fost verificată asigurarea securității fizice în timpul transportării materialelor radioactive la SRL ”IMUNOTEHNOMED”.

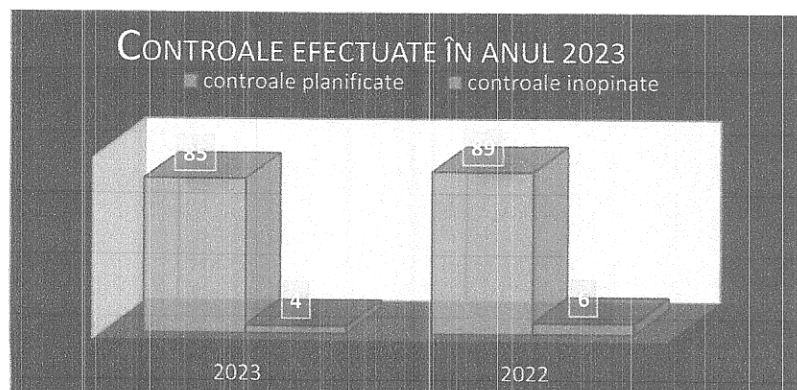
CONTROLUL ȘI SUPRAVEGHEREA DE STAT

Conform planurilor de control și supraveghere de stat asupra activităților radiologice și nucleare pentru anul 2023, aprobat de ANRANR au fost planificate pentru control 50 obiective radiologice din cadrul persoanelor juridice private și 43 de obiective radiologice din cadrul instituțiilor de stat.

Activitățile de control de stat planificate au fost realizate în număr de 85 de controale, ce constituie circa 91,4 %, concomitent cu aceasta, au fost organizate și realizate 4 controale inopinate (din cauza insuficienței personalului și deficienței procedurale de organizare a controlului planificat în condițiile lipsei de inspectori). În același timp, a fost realizată supravegherea de stat prin intermediul formulării interpelărilor și acumulării de probe pentru formularea notei de motivare necesare în vederea dispunerii și efectuării controlului inopinat.

În procesul de control și supraveghere de stat realizat în anul de raportare au fost controlate 363 surse de radiații (instalații roentgen) și 37 surse radioactive și un obiectiv ce conține material nuclear. Din totalul de 401 surse de radiații și radioactive controlate, la momentul efectuării controalelor 257 aveau statutul “în lucru” iar celelalte statutul (demonstat, conservat, și sau casat).

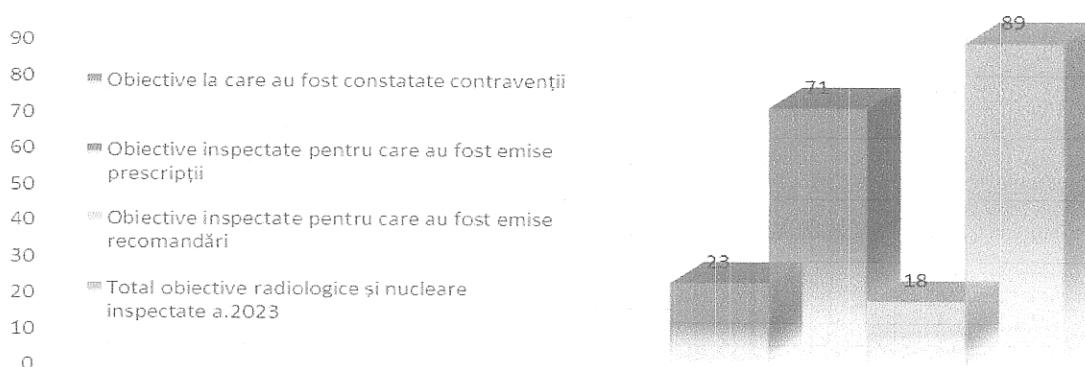
În urma controalelor efectuate au fost întocmite 89 procese-verbale de control. Emise 71 prescripții privind înlăturarea neconformităților depistate și 18 recomandări. Totodată, urmare a activităților de control și supraveghere de stat au fost constatate 23 încălcări a legislației din domeniul desfășurării în siguranță a activităților nucleare și radiologice care se încadrează în prevederile art. 155¹ Cod Contravențional al Republicii Moldova.

Pe marginea acestor constatări au fost întocmite 23 procese verbale cu privire la contravenție, totodată în cazul a 13 cauze contravenționale inițiate au fost întocmite planuri de remediere conform prevederilor CC al RM. Materiale controlului de stat a activităților radiologice pe marginea a **12 contravenții constatate – inclusiv desfășurarea activităților neautorizate**, au fost pregătite și expediate în instanță de judecată cu solicitarea de examinare conform competențelor și emiterea hotărârilor privind aplicarea contravențiilor administrative propuse. Din totalul de 13 planuri de remediere întocmite cu măsurile de remediere propuse a fi realizate, dintre care au fost realizate în termen 11 planuri de remediere.

Analiza prescripțiilor emise pe parcursul perioadei de raportare arată că din totalul de 89 obiective radiologice și nucleare supuse controlului de stat, la 71 obiective inspectate s-au depistat încălcări a prevederilor legislației în vigoare din domeniul desfășurării în siguranță a activităților radiologice și nucleare, ceea ce constituie 79,7%.

RECOMANDĂRI, PRESCRIPTII ȘI CONTRAVENȚII

Din totalul de încălcări depistate urmare a controlului de stat efectuat, cele mai frecvente au un impact asupra radioprotecției personalului, pacienților și populației cât și optimizării și reducerii dozei administrate pacienților urmare a investigațiilor radiologice medicale efectuate, inclusiv reducerii dozei efective *per-capita*. Cele mai frecvente încălcări:

1. Desfășurarea activităților radiologice și nucleare în lipsa Autorizației Radiologice și/sau a Certificatului de Securitate pentru sursa radioactivă/instalația radiologică – 11,4 %.

2. Lipsa și/sau necoresponderea cerințelor actelor normative a documentelor interne (Programul de asigurare a calității pentru practica de radiologie de diagnostic și radiologie intervențională, Instrucțiunea privind radioprotecția personalului, pacienților și a populației, Instrucțiunea privind modul de acționare în caz de incident radiologic, Instrucțiunea de asigurare a radioprotecției în incintă neamenajată) – 11,8 %.

3. Neprezentarea ANRANR a datelor despre schimbarea statutului sursei radioactive/instalației radiologice – 9,0 %.

4. Lipsa și/sau necompletarea fișelor tehnice ale instalațiilor roentgen – 14,7 %.

5. Neînregistrarea sau înregistrarea incorectă a dozelor primite de pacienți urmare a investigațiilor roentgen – 10,4 %.

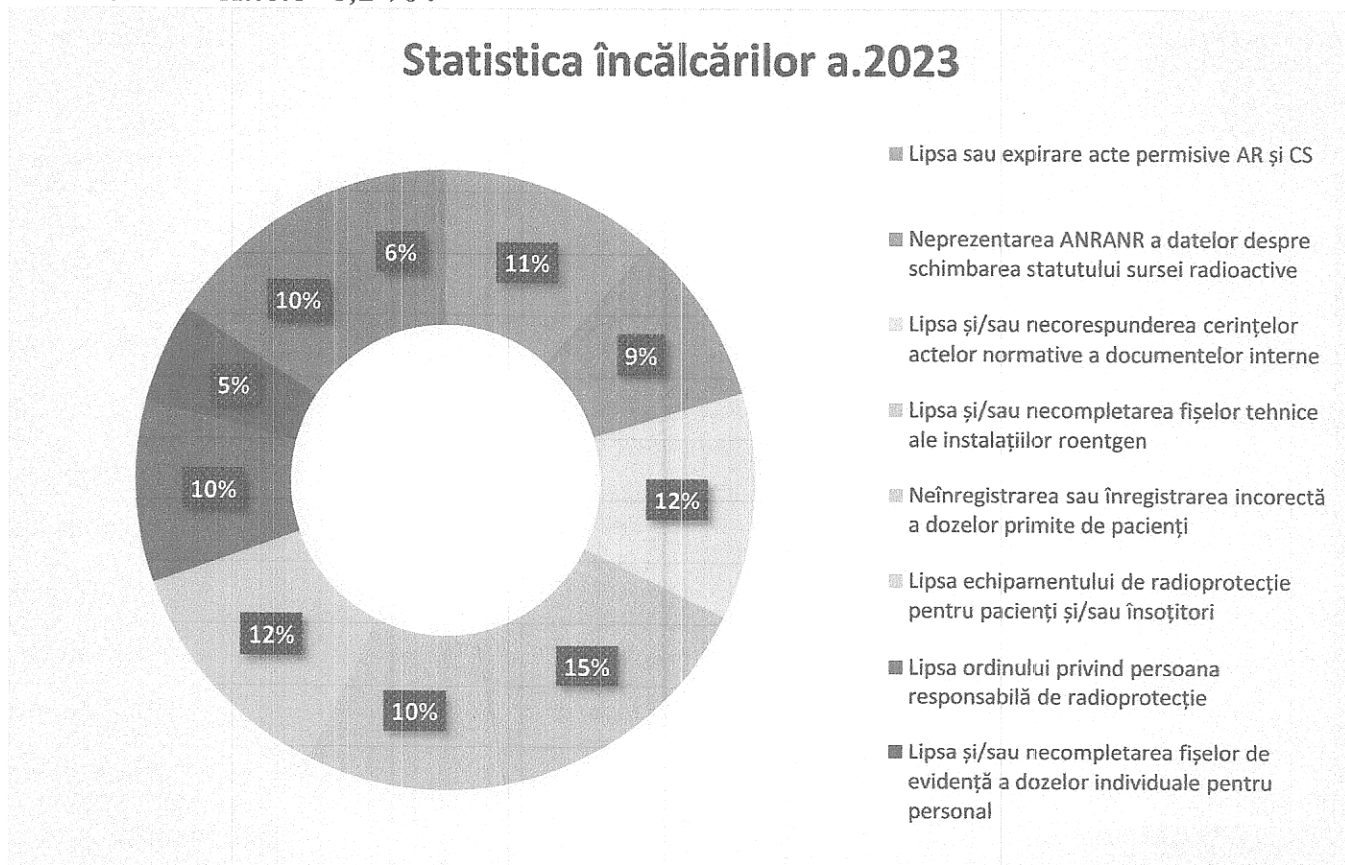
6. Lipsa echipamentului de radioprotecție pentru pacienți și/sau însoțitori – 12,3 %.

7. Lipsa ordinului privind persoana responsabilă de radioprotecție (neactualizarea ordinului) – 9,5 %.

8. Lipsa și/sau necompletarea fișelor de evidență a dozelor individuale ale persoanelor expuse profesional – 5,2 %.

9. Neefectuarea testelor privind verificarea încadrării în parametrii tehnici nominali pentru instalațiile roentgen – 9,5 %.

10. Altele -6,2 %.

Astfel, au fost verificate și comparate datele din 7 acte privind inventarierea anuală a surselor de radiații ionizante prezentate de către persoanele autorizate supuse controlului. La fel, au fost verificate în timpul controalelor 85 rapoarte din *Registrul național al surselor de radiații ionizante, al persoanelor fizice și persoanelor juridice autorizate*, sub aspectul numărului și statutului surselor de radiații ionizante deținute la obiectivele radiologice supuse controlului și supravegherii de stat. În acest proces au fost efectuate și prezentate la Serviciul registre, 161 imagini foto cu (surse radioactive, instalații roentgen, utilaje asociate și date tehnice) pentru corectarea și completarea informațiilor din *Registrul național al surselor de radiații ionizante, al persoanelor fizice și persoanelor juridice autorizate*. Totodată, au fost prezentate Serviciul registre, 19 rapoarte cu informații obținute de la obiectivele supuse controlului și supravegherii de stat, privind modificarea statutului surselor de radiații ionizante (conservare și casare).

În procesul realizării activităților de control și supraveghere de stat a activităților radiologice și nucleare în anul 2023, de către personalul SCSS a fost asigurată gestionarea a două SIA (sistem informațional integrat):

- Registrul de Stat al Controalelor (RSC), ținut de către Cancelaria de Stat al Republicii Moldova, în baza prevederilor Hotărârii Guvernului nr.464/2018. Platformă în care au fost realizate activitățile de planificare a controalelor de stat

pentru obiectivele radiologice și nucleare private (activitate de întreprinzător) și gestionate dosarele pentru controalele efectuate la instituțiile private. Astfel în anul de raportare 2023, prin acest sistem au fost realizate 48 controale de stat (dosare gestionate) (45 planificat, 4 inopinat).

- Sistemul Avansat Integrat de Reglementare (ARIS - Advanced Regulatory Information System) – modulul de Inspecție, unde au fost agregate toate datele privind obiectivele radiologice la care a fost efectuat control de stat în anul de raportare.

GESTIONAREA REGISTRULUI NAȚIONAL AL SURSELOR DE RADIAȚII IONIZANTE

Gestionarea Registrului Național de evidență a surselor de radiații ionizante, se realizează cu introducerea informațiilor despre surse deschise, închise, generatoare, utilaje asociate, materiale nucleare, obiective radiologice și nucleare și se realizează în baza prevederilor Legii nr. 132/2012, Legii nr. 289/2022 și HG nr. 1017/2008 cu privire la Registrul Național al surselor de radiații ionizante și persoanelor fizice sau juridice autorizate. Astfel, registrul se gestionează în două versiuni – pe hârtie și electronic în baza Sistemului informațional "ARIS".

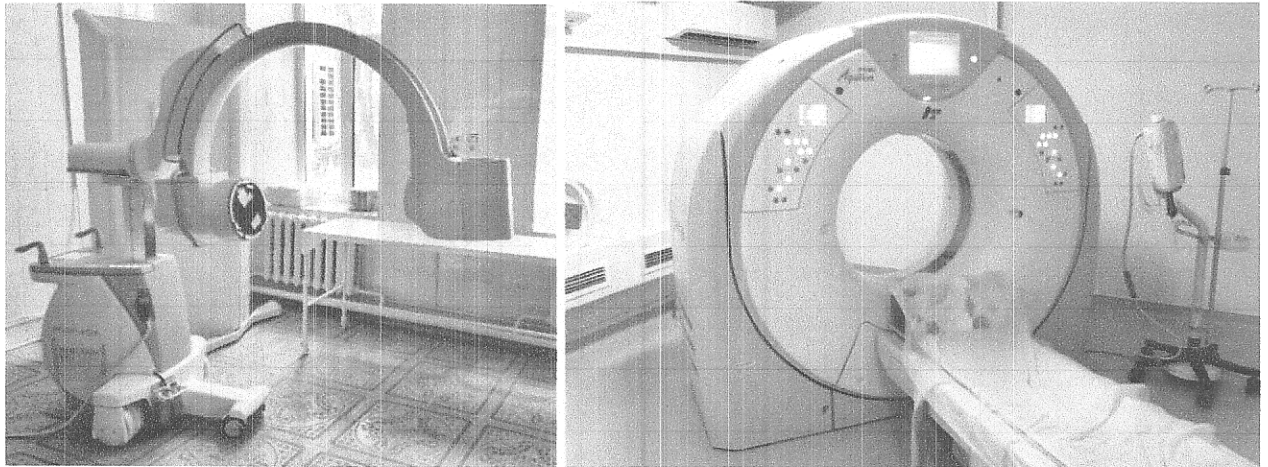
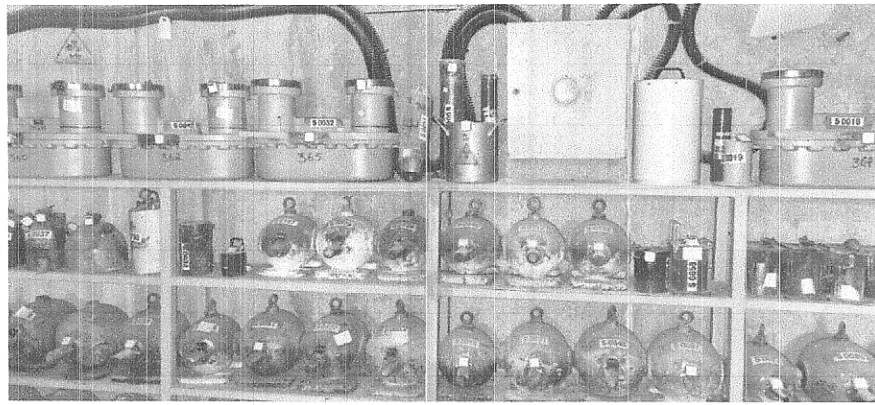
Pe parcursul perioadei de raportare în Registru au fost introduse informații noi privind:

Utilaje radiologice asociate	90
generatoare	95
sursele radioactive	55
obiective radiologice, nucleare	40

Permanent se fac și se păstrează copiile în format electronic a informației din Registru.

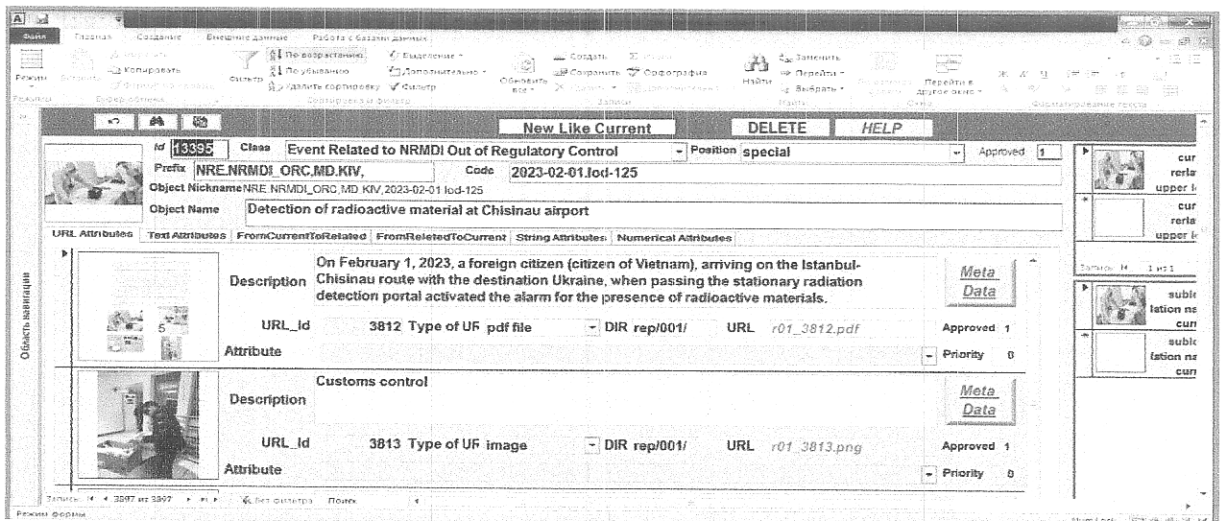
Category 1 - 3 Exempted - 522	Category 2 - 41	Category 3 - 76	Category 4 - 313	Category 5 - 9371	No category - 79		
Update Category							
Reg. No.	Serial	Licensee	Model	Current Activity	Activity Unit	Nuclide	Supplier Name
1-10422	1820-1-1	INSPECTORATUL GENERAL AL POLITIEI DE FRONTIERA IDNO 1005601000195	GF-057-100	272,23	Bq kBq MBq Ci	Cs-137	Departamentul Energetic, SUA
1-10411	070732-1770102	Institutia publica "INSTITUTUL NATIONAL DE METROLOGIE" IDNO 1013000006135	Sursa de calibrare GZ	4,93		Cs-137	Eurostandard GZ
1-0788a	Unknown	ISDS - Obiectele Speciale nr.5101 si nr.5102	Sursa de control DR-5	0	uCi	Cs-137	S.A. "ApS Canal"
1-10261	7432	Agentia Nationala de Sonatate Publica IDNO 1018901000021	OCPI-3-1 Sursa calibrare	91,49	kBq	Cs-137	Centrul National de Sonatate Publica
1-9774	6792	ISDS - Obiectele Speciale nr.5101 si nr.5102	[Unknown]	7,11	GBq	Cs-137	Uzina Metalurgica Moldoveneasca "MIMTA"
1-9793	180219-1923939	INSP SC Republican "TIMOFET MOSNEAGA" IDNO 1003600159783	[Unknown]	55,99	MBq	Cs-137	SRL "Intermed"
1-9787	9581/2685	ISDS - Obiectele Speciale nr.5101 si nr.5102	sursa de control	0	Bq	Cs-137	I.P. Institutul de Pedologie, Agronomie si Protectie a Solului "NICOLAE SIMON"
1-9786	9580/2671	ISDS - Obiectele Speciale nr.5101 si nr.5102	sursa de control	0	Bq	Cs-137	I.P. Institutul de Pedologie, Agronomie si Protectie a Solului "NICOLAE SIMON"

În baza fișelor recepționate "fișele A, G, S, N și DR" pentru sursele de radiații ionizante (deschise, închise, generatoare, utilaje asociate, materiale nucleare) completate de către agenții economici, au fost atribuite numere de inventar cu informarea Serviciului Evaluare și Autorizare și Secției Control și Supraveghere de Stat.

În scopul facilitării efectuării controalelor, la solicitarea Secției Control și Supraveghere de Stat, au fost pregătite rapoarte-extrase din Registrul privind deținerea, statutul, amplasarea și altă informație despre sursele de radiații ionizante de la agenții economici.

În scopul realizării prevederilor HG nr. 506 din 2020 cu privire la mecanismul de prim răspuns la evenimentele conexe surselor radioactive orfane, de către Serviciul Registrul a fost completată Biblioteca de date de expertiză nucleară în baza informației acumulate în procesul de contracarare a traficului ilicit și depistare a surselor radioactive orfane.

Pe parcursul perioadei de raportare suplimentar au fost efectuate lucrări de actualizare, amplasare a informației pe pagina oficială a ANRANR www.anranr.gov.md

COLABORAREA INTERNAȚIONALĂ

În data de 27 aprilie 2023, delegația Autorității de reglementare a activităților nucleare și radiologice din Suedia (SSM) a avut vizita în cadrul ANRANR în scopul prelungirii **Acordului de colaborare și asistență** pentru următorii 2 ani cu prelungirea tăcută în cazul continuității acțiunilor de implementare a asistenței tehnice în domeniul consolidării capacităților de reglementare a ANRANR.

Delegația Suedeză a fost formată din Viviana Sandberg - Șef al Direcției cooperare internațională a SSM, și Tomas Löfgren - Șef al Direcției Juridice a aceleiași autorități. În cadrul ședinței a fost semnat Acordul de colaborare și s-au discutat subiectele propuse de ANRANR pentru a fi susținute de SSM în următorii ani. Partea Suedeză a susținut toate subiectele propuse de ANRANR și a reconfirmat disponibilitatea de cooperare în domeniul fortificării reglementării activităților nucleare și radiologice și susținerii ANRANR în acest domeniu.

În baza implementării Acordului de Cooperare dintre Suedia și Republica Moldova privind Termenii și Condițiile Generale de Cooperare pentru Dezvoltare, semnat în 2018 prin care Guvernul Suediei a decis să acorde asistență și alte măsuri de sprijin Republicii Moldova în domeniile nuclear, siguranța și securitatea fizică, gestionarea deșeurilor radioactive, neproliferarea nucleară, protecția împotriva radiațiilor și monitorizarea mediului, în perioada 14-16 noiembrie 2023, o altă delegație din partea Suediei (SSM) a efectuat o vizită de lucru în Republica Moldova.

În cadrul proiectului menționat ANRANR este beneficiar pentru sarcinile legate de actualizarea cadrului legal și de reglementare în domeniul managementului deșeurilor radioactive și pe competența și capacitatea națională în domeniul

reglementării activităților menționate. În cadrul întrunirilor au participat principalele autorități – parte a Acordului – Ministerul Afacerilor Interne, Inspectoratul General Situații de Urgență și ÎDS” Obiectele Speciale 5101 și 5102” care au relatat despre mersul lucrărilor de implementare, provocări și probleme pe care le întâmpină fiecare parte în realizarea lui. S-a decis ca ședințele de coordonare să se organizeze trimestrial pentru asigurarea unui proces continuu de monitorizare a lucrărilor de implementare a sarcinilor trasate în realizarea Strategiei naționale de management a deșeurilor radioactive.

În data de 4 mai 2023, în cadrul ANRANR a avut loc o vizită a echipei de experți din partea Departamentului de Stat Energie și Laboratorului Nuclear Pacific de Nord (PNNL) din SUA în componența Liz Dallas și Philip Leon. Scopul vizitei - familiarizarea cu procesul de fortificare a capacităților de prevenire și reacționare în cazul traficului ilicit cu materiale radioactive. Dl Ionel Bălan cu experții ANRANR, au prezentat oaspeților situația la zi cât și progresele și provocările întâmpinate în realizarea obiectivului conex materialelor radioactive orfane. În cadrul discuțiilor au fost date răspunsuri la întrebările adresate de către experții SUA și sugerate direcții noi în cooperare între cele două state.

În perioada 30 noiembrie – 01 decembrie 2023, în Republica Moldova efectuează vizita de lucru Dna Carmina E. Jimenez – ofițerul responsabil pentru Republica Moldova în proiectele de asistență tehnică cu AIEA. Scopul vizitei a fost familiarizarea cu infrastructura activităților radiologice și nucleare în contextul realizării proiectelor de asistență tehnică orientată pentru diferite domenii – reglementare, managementul deșeurilor radioactive, utilizarea surselor de radiații ionizante în medicină și știință cât și în asigurarea mentenanței echipamentelor și dispozitivelor de detectare și măsurare a câmpurilor de radiații ionizante. Astfel, în data de 30 noiembrie Dna Carmina E. Jimenez a vizitat ANRANR, unde s-a familiarizat cu procesul de reglementare, dinamica realizării recomandărilor formulate de misiunea de experți în cadrul vizitei de evaluare a infrastructurii de reglementare a AIEA - IRSS-2018, cât și provocările întâmpinate în procesul de realizare a funcțiilor de bază a ANRANR.

O atenție deosebită s-a acordat subiectelor ce țin de reglementarea activităților radiologice în medicină, subliniind că politica primordială a AIEA este orientată, în primul rând, spre asigurarea securității radiologice și preîntâmpinarea expunerii accidentale a populației, personalului, pacienților și mediului, și că asistența tehnică

oferită de AIEA, este condiționată de respectarea de către statul receptor al echipamentelor radiologice a principalelor standarde de securitate.

În anul 2023, au fost înaintate și promovate pe linia AIEA 2 concepte de Proiecte Naționale, pentru ciclul programului de asistență tehnică 2024-2025:

1. Întărirea capacității serviciului național de calibrare pentru măsurarea radiațiilor;

2. Modernizarea serviciului de radioterapie și Dezvoltarea serviciilor de diagnostic și tratament în medicina nucleară în cadrul Institutului Oncologic.

Diseminate părților naționale interesate informațiile parvenite de la AIEA privind organizarea unor evenimente, cu evaluarea și înaintarea candidaturilor selectate pentru participare.

PROBLEME ȘI PROVOCĂRI ÎN PROCESUL DE REGLEMENTARE A ACTIVITĂȚILOR NUCLEARE ȘI RADIOLOGICE

Una din problemele și provocările întâmpinate de ANRANR este lipsa de personal calificat generat de lipsa atractivității funcției publice pentru acest domeniu cât și lipsa instituțiilor de învățământ care ar pregăti specialiști pentru domeniul conex reglementării activităților nucleare și radiologice. Este necesar de subliniat că reglementarea activităților nucleare și radiologice necesită un volum foarte mare de pregătire și competențe profunde în domeniul fizicii, chimiei, biologiei, ingineriei, medicinei și relațiilor internaționale, iar experți naționali pentru acest domeniu în Republica Moldova nu se pregătesc. Astfel, din numărul total de 18 unități de personal al ANRANR, stabilit de Regulamentul privind organizarea și funcționarea ANRANR, structurii și efectivului - limită ale acesteia, aprobat prin HG nr. 458/2015, la moment activează doar 11 persoane din care una în funcție tehnică. Asupra a trei funcții au fost instituit moratoriul la completarea funcțiilor vacante și alte trei funcții sunt anunțate pentru ocupare prin concurs, deși funcțiile date asigură realizarea unui spectru mare de funcții. În aceste circumstanțe conducerea ANRANR este nevoită să realizeze în persoană funcții și obligații suplimentare (fără o renumărare financiară suplimentară deoarece cumularea funcției nu este permisă prin lege). Astfel, conducătorul ANRANR asigură în afară de funcțiile stabilite de fișa postului și activități în domeniul instruirii, monitorizării, raportării și implementării prevederilor ce țin de Convențiile naționale, reglementării managementului deșeurilor radioactive, expertizei nucleare și managementului locului evenimentului în caz de incidente radiologice, asigurării mentenanței și deservirii tehnice a parcului auto, organizarea misiunilor de evaluare și supraveghere a activităților nucleare și radiologice, elaborarea cadrului normativ, etc. Ca rezultat, se constată că activitatea ANRANR se desfășoară în condițiile limitei minime posibile de completare cu personal pentru realizarea sarcinilor și funcțiilor stabilite de lege, iar posibilele fluctuații sau realizarea drepturilor sociale ale lucrătorilor (formarea profesională, concediile ordinare și medicale, de îngrijire a copilului, etc) produc un impact foarte sensibil asupra realizării sarcinilor de bază a ANRANR.

Un compartiment aparte se constată în lipsa acordării sporului pentru activități domeniului elaborării cadrului normativ și armonizării lui cu prevederile cadrului comunitar. Astfel, ANRANR elaborează reglementări în domeniul armonizării cu

prevederile directivelor Euratom fără să beneficieze de sporurile stabilite de actele normative în vigoare.

Pentru soluționarea acestor probleme, pe parcursul a mai mulți ani (inclusiv și în anul 2023), ANRANR s-a adresat către Ministerul mediului și Ministerului Finanțelor cu o solicitare prin care se argumenta majorarea salariului cu 30 % pentru personalul antrenat în activități de evaluare, control și supraveghere și reacționare în cazuri de incidente sau accidente radiologice (care conform Legii nr. 132/2012 prezintă risc pentru sănătate și viață), însă solicitarea nu a fost soluționată nici până în prezent. O altă problemă care îngreunează activitatea de reglementare este lipsa spațiului necesar desfășurării activității de reglementare (cercetarea avansată a materialului radioactiv) și de parcare a parcului auto specializat, utilizat în scopul evaluărilor în teren, controlului și supravegherii de stat și reacționării operative în cazurile unor evenimente radiologice sau nucleare.

Un compartiment deosebit este slaba cunoaștere de către operatorii ce realizează activități radiologice și nucleare a prevederilor legislației în vigoare, când nu se iau în cont cerințele și procedurile stabilite în actele de reglementare (**participarea la licitații** pentru achiziții publice (instalațiilor radiologice) a entităților **economice neautorizate**, importul instalațiilor fără acte permise, ignorarea procedurilor de autorizare, cerințelor de radioprotecție, etc.).

PROPUNERI PRIVIND ÎMBUNĂTĂȚIREA IMPLEMENTĂRII LEGISLAȚIE RELEVANTE DIN DOMENIUL SECURITĂȚII RADIOLOGICE ȘI NUCELARE

Deși Legea nr. 132/2012 stabilește clar drepturile și funcțiile ANRANR cât și competența de a elabora cadrul normativ din domeniu, unele acțiuni realizate de către unele autorități de stat au prejudiciat prevederile art. 9 aliniatul (2) prin care – ”în domeniul reglementării activităților nucleare și radiologice nu se admite **cumulul funcțiilor de reglementare cu funcțiile de promovare, gestionare și utilizare a surselor de radiații ionizante**”. Astfel, pe parcursul anilor 2017-2018 în conținutul Legii nr. 132/2012 fără consultarea autorităților competente (fără avizare și fără argumentare) în baza inițiativei legislative a unui grup de deputați, au fost introduse modificări în conținutul art. 11 și 14, care conțin prevederi ce contrazic prevederile expuse supra la art. 9, după cum urmează: - *b¹) controlul și supravegherea sanitară de stat, monitoringul radiologic și dozimetria de arie la locurile de muncă ale personalului de categoria A cu influență a factorului radiologic, verificarea respectării condițiilor de securitate radiologică, radioprotecție la utilizarea instalațiilor radiologice în domeniul sănătății, a dispozitivelor medicale și a produselor radiofarmaceutice, care au impact asupra sănătății și reprezintă surse de radiații ionizante;*

În acest sens, ANRANR împreună cu grupul de lucru de pe lângă Cancelaria de stat au fost propuse modificări la legea menționată, care ar exclude conflictele de interese prin excluderea funcției de control și supraveghere de stat - realizată de autoritatea competentă din domeniul medicinei, prin care, totodată, se elimină dublările (controlul și supravegherea de stat) și se reduce impactul asupra activității de întreprinzător.

Suplimentar la aceasta, conform prevederilor Raportului Grupei de experți ai AIEA - Integrated Regulatory Review Service (IRSS-2018) care au efectuat o vizită de evaluare a performanțelor procesului de reglementare, s-a atras atenția asupra faptului că ”Guvernul ar trebui să consolideze independența de reglementare a ANRANR în luarea deciziilor și controlul de reglementare asupra activităților care implică riscuri radiologice (Conform Articolului 9 al Legii nr. 132/2012 și art. 76 al Legii nr. 289/2022 **cu privire la cerințele de bază în securitatea radiologică**)”.

În scopul soluționării problemelor existente prin care se va soluționa problema completării cu personal calificat a ANRANR, se propune majorarea coeficientului de salarizare și mărirea salariului cel puțin cu 30 % pentru angajații ANRANR, luând în cont că conform prevederilor art. 10, aliniatul 4 al Legii nr. 132/2012 - Angajații Agenției Naționale încadrați în evaluarea, autorizarea, controlul, supravegherea de stat, reacția la incidente sau accidente nucleare sau radiologice se atribuie personalului de categoria A ca persoane expuse la radiații ionizante, **care își desfășoară activitatea în condiții de risc pentru sănătate și viață.**

Ionel BĂLAN,
Director ANRANR

Digitally signed by Bălan Ionel
Date: 2024.04.11 13:13:03 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

11 aprilie 2024

Tipul de acte permise/anul	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Total
AUTORIZAȚII RADIOLOGICE	8+1	42	77	94	49	58	77	73	93	85	90	110	104	101	128	114	47	1350+1
import/export	17	33	78	89	116	72	103	97	126	115	153	184	117	202	206	71	71	2042
stocare, transportare	7	2	7	6	16	13	61	74	91	95	91	121	67	109	117	25	25	1005
proiectare, montare, reconstrucție	6	8	25	11	17	20	35	40	36	36	83	72	53	80	83	19	19	718
conservare	0	0	0	0	0	0	23	48	63	34	30	25	20	34	41	18	18	394
dezafectare	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	3
transfer	0	0	0	0	0	0	5	12	11	8	15	11	6	4	13	6	6	98
CERTIFICATE DE SECURITATE	1	27	135	263	110	135	125	139	206	212	170	173	183	246	239	253	71	2688
Eliberate acte permise, total	39+	112	322	463	308	298	429	483	626	585	632	696	550	778	827	894	257	8298 +1
	1																	

¹Unele din dosare conțineau cumulativ mai multe solicitări (autorizație radiologică, certificate de securitate pentru instalații - de aceea nr. dosarelor evaluate este mai mic ca numărul autorizațiilor și certificatelor emise)

Contoarele:
 2023 - 88 contoarele (4 inopin)
 2022 - 95 contoarele (6 inopinate)